

טיפול שיניים - לעשות את זה נכון

סתימות, כתרים ותותבות - מהו תפקידם של השחזורים הזמניים בשיניים וכמה זמן הם מחזיקים מעמד?

נחום סאמט 06.01.2013 21:19

כל טיפול שיקומי בשיניים מחייב שחזורים זמניים. לא פעם שואלים אותי מתרפאים מדוע אלה נדרשים, האם אפשר בלעדיהם, ולא פעם אני שומע הערות ביחס לאיכות השחזורים הזמניים ותפקודם. מטרת כתבה זו היא להסביר את חשיבותם ותפקידם ומה ניתן וראוי לצפות מהם.

* סתימות זמניות: הסתימות הזמניות נועדו לאטום את השן כפתרון מעבר בעת טיפולים הדרושים כמה שלבים. המצב הנפוץ ביותר הוא שלב המעבר שלאחר טיפול שורש וטרם ביצע המבנה. שחזורים אלה נקראים "סתימות זמניות" משום שהם ממלאים חלל קיים בתוך השן ומבוצעים לזמן מוגבל בלבד של ימים עד שבועות. חומרי הסתימה הזמנית מתוכננים כך שניתן יהיה להכניסם ולהוציאם מהשן בקלות. לרוב הם רכים, אינם עמידים בכוח הלעיסה ורמת האטימה שלהם מוגבלת. חשוב להגיע להמשך טיפול בהקדם, שכן השארת החומר לזמן ארוך עלולה לגרום תוצאות קשות כמו שברים בחומר השן או חדירת חיידקים וחלקי מזון והמשך התפשטות העששת בשן.

* כתרים וגשרים זמניים: הכנת שן לכתר או לגשר מחייבת את הרופא להקטין את היקפה. שלבי הביצוע של כתרים וגשרים קבועים הם רבים ונמשכים שבועות עד חודשים. במקרים חריגים, שבהם נעשה שיקום של לסת שלמה, השחזורים עשויים להידרש לתקופות ארוכות אף יותר. בזמן זה יש להגן על חומר השן הנותר ולהחזיר מהר ככל האפשר את האסתטיקה והפונקציה של השיניים הפגועות. זאת בדיוק מטרתם של השחזורים הזמניים. כתרים וגשרים זמניים עשויים לרוב מחומר פלסטי (אקרילי). בניגוד למתכת ולחרסינה המיועדות לשחזורים קבועים, ניתן לעבד את השחזורים הפלסטיים במרפאה כך שיתאימו במדויק לשיניים המאחזות (השיניים שתומכות בשחזורים הזמניים). בעיקרון, כתר או גשר זמני צריכים להיות זהים בכל לכתר או לגשר הקבוע, פרט לחומר שממנו הם עשויים. שימוש ועיבוד נכון של שחזורים אלה מאפשרים תוצאה אסתטית סבירה הן מבחינת הצבע והצורה והן מבחינת הסגירה ויכולת הלעיסה. קיימת טענה ששחזורים זמניים נפלים ממקומם מדי פעם. האמת היא שלהוציא מקרים חריגים, כאשר אלה מבוצעים נכון אין כל סיבה שיצאו ממקומם! הסיבות השכיחות שכתרים או גשרים זמניים נפלים שוב ושוב הן הרס ניכר וחסר משמעותי של חומר שן (מצב שאמור להיפתר בשלבי הטיפול בהמשך); חוסר התאמה של הכתר/ הגשר הזמני לשיניים המאחזות; וחוסר התאמת השחזור לסגר. גם מבחינה אסתטית אין סיבה שהשחזורים הזמניים לא יראו טוב. הגם שהצבע לא תמיד מושלם והמתאר מעט גס יותר מהמתאר של שחזורי חרסינה איכותיים, בהחלט ניתן להגיע לרמת התאמה אסתטית סבירה ברוב המקרים.

לשחזורים הזמניים תפקיד חשוב נוסף: במקרים שבהם חצים לבצע שיניים במראה השיניים, רצוי וחשוב לעשותם כבר בשלב השחזורים הזמניים. זאת מאחר שקל יחסית לעבד ולשנות את השחזורים הזמניים, אך קשה מאוד לעשות שינויים לאחר השחזורים הקבועים. המאמץ להגיע לתוצאה מיטבית כבר בשלב השחזורים הזמניים יאפשר תקשורת ותיאום ציפיות יעיל בין הרופא למתפא, וביניהם לבין הטכנאי,

לקראת השחזורים הסופיים, כך שבסופו של דבר התוצאה תהיה לשביעות רצונו של המתרפא. * תותבות זמניות: במקרים שבהם צריך לעקור שיניים רבות יש לבצע מיד תותבות, כפתרון מעבר לתקופת הירפוי שלאחר העקירות ולפני השיקום הסופי. תותבות סופיות או שחזורים סופיים אחרים דורשים כאמור שליבי עבודה רבים. תותבת זמנית מתבססת על הערכת המצב הקיים והסתמכות על נתוני המתרפא ועל מדדים מקובלים למיקום המיועד של השיניים. קורה לא פעם שהתותבת הזמנית אינה מצליחה להגיע לתוצאה אידיאלית מבחינה אסתטית או תפקודית בהקשר למיקום השיניים, לתמיכת השפתיים, לדיבור ולתפקוד בכלל. במקרים כאלה ניתן להתנחם בכך שאלה תותבות לטווח קצר בלבד. אך לעתים קרובות התותבת הזמנית כה מוצלחת, עד שהיא "מתכונ" לקראת התותבת הסופית. ניתן לסכם ולומר כי תפקידם העיקרי של השחזורים הזמניים הוא ליצור אסתטיקה לצד תפקוד במהלך טיפול שיקומי. חפאים המאמינים כי הזכות לחייך, הזכות לדבר והזכות להיראות אנושי הן זכויות בסיסיות החייבות להישמר בכל שליבי הטיפול יעשו כל מאמץ להבטיח שהשחזורים הזמניים יהיו איכותיים, אסתטיים ותפקודיים. להוציא מקרים חריגים, שחזורים אלה אמורים להיות יציבים לאורך שליבי הטיפול. אם זה לא המצב, נכון יהיה לחזור לרופא המטפל ולברר את העניין. ד"ר נחום סאמט הוא מומחה בשיקום הפה, מרצה בכיר וחבר סגל הפקולטה לרפואת שיניים באוניברסיטת האחורד בארה"ב ובעל מרפאה פרטית בתל אביב